

Kommunstyrelsen**§ 253****Yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (KS/2025:373)****Beslut**

Kommunstyrelsen beslutar att som eget yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott överlämna stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Kommunstyrelsen förklarar paragrafen för omedelbart justerad.

Sammanfattning

Solna stad har fått utkast till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* på remiss från Regeringskansliet (Justitiedepartementet). Den allvarliga brottsligheten bland unga utmärker sig särskilt och kryper allt längre ner i åldrarna. För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling behöver reglerna för unga lagöverträdare förändras. Mot den bakgrunden föreslås att det införs en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Stadsledningsförvaltningen anser att utvecklingen under senare år när det gäller allvarlig brottslighet är oroväckande, i synnerhet när det gäller unga lagöverträdare. Stadsledningsförvaltningen avstyrker dock förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 13 år.

Stadsledningsförvaltningen konstaterar inledningsvis att förslaget från slutbetänkandet som överlämnades i januari 2025 stämmer endast delvis överens med förslaget i utkastet. Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare föreslår att straffbarhetsåldern ska sänkas till 14 år och frågan om en straffbarhetsålder på 13 år togs inte alls upp.

Det finns inget forskningsstöd som tyder på att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder skulle ge önskvärd effekt i form av minskad risk för återfall i brott eller att det i övrigt skulle fungera avskräckande för de individer som berörs. Den utredning av Ungdomskommissionen som föregick reformen i Danmark att sänka straffbarhetsåldern till 14 år under åren 2010–2012 har beskrivits i SOU 2025:11. En slutsats som redovisas är att det inte finns några bevis för att ungdomar slutar begå brott bara på grund av att de uppnår straffbarhetsåldern. Det saknas således stöd för att anta att en sänkt straffbarhetsålder skulle komma att leda till minskad brottslighet bland de berörda barnen.

Barn i åldern 13–14 år befinner sig i en utvecklingsfas där förmågan till konsekvenstänkande ännu inte är fullt utvecklad. Att införa straffrättsliga påföljder för denna åldersgrupp riskerar att påverka deras sociala och kognitiva utveckling negativt.

Stadsledningsförvaltningen anser att en mycket viktig del i arbetet mot kriminalitet bland unga är förebyggande arbete som leder till att unga inte utnyttjas och dras in i organiserad brottslighet eller väljer en kriminell livsstil. Solna stad har redan idag ett etablerat samarbete mellan skola, socialtjänst och polis, vilket är en viktig förutsättning för att bland annat tidigt kunna identifiera och stödja barn i riskzon. Fler andra åtgärder har redan vidtagits. Stadsledningsförvaltningen anser att effekten av det reformarbete som pågår bör inväntas innan en sådan genomgripande åtgärd som införandet av en sänkt straffbarhetsålder genomförs.

Stadsledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta att som eget yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott överlämna stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Yrkanden

Sara Kukka-Salam (S) föreslår att kommunstyrelsen beslutar enligt förvaltningens förslag.

Lars Rådén (M), Peter Edholm (L) och Samuel Klippfalk (KD) föreslår att kommunstyrelsen beslutar enligt gemensamt förslag i *bilaga 1*.

Beslutsgång

Ordförande konstaterar att det finns två förslag till beslut:

Förvaltningens förslag

Lars Rådéns (M), Peter Edholms (L) och Samuel Klippfalks (KD) förslag enligt *bilaga 1*.

Ordförande ställer förslagen mot varandra och konstaterar att kommunstyrelsen beslutar enligt förvaltningens förslag.

Reservationer

Lars Rådén (M), Peter Edholm (L) och Samuel Klippfalk (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för gemensamt förslag.

Ärende 9: Yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Yrkande

I utredningens slutbetänkande har frågan om sänkt straffbarhetsålder till 13 år inte behandlats och vi kan därför inte ta ställning till det förslaget.

Idag är straffbarhetsåldern i EU mellan tio och arton år. I Sverige är straffbarhetsåldern 15 år och har varit det under väldigt lång tid. När straffbarhetsåldern fastställdes till 15 år var kriminaliteten bland ungdomar en helt annan än idag.

Ungdomsbrottsligheten har minskat generellt sedan 90-talet och de allra flesta ungdomar som begår brott gör det en gång. Under de senaste ca 15 åren ser vi en utveckling där unga förövare med koppling till gängkriminalitet begår grova brott med skjutvapen och sprängmedel vilket historiskt varit mycket ovanligt. Brotten medför stor skada eller död, lidande för anhöriga och otrygghet i samhället. Även gärningspersonen tar skada av sina handlingar.

Av utredningen framkommer att inga studier pekar på att en sänkning till 14 år skulle ha någon positiv effekt. Vidare är barn och ungdomars konsekvenstänkande inte fullt utvecklat först till efter tonåren. Därför är principen om att fängelse så långt möjligt bör undvikas för barn viktig. Det finns heller ingen anledning med en generell sänkning av straffbarhetsåldern. Vi delar därför lagrådsremissens förslag om att det ska gälla för brott med ett minimistraff, fängelse i fyra år, eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott.

Detta är en icke önskad men nödvändig anpassning till hur situationen ser ut idag. De redskap som används idag har inte önskad effekt. Om en ungdom under 15 år misstänks för kriminalitet eller begår brott dömer förvaltningsrätten, efter ansökan från socialnämnden, oftast till tvångsvård enligt LVU.

TV4 Kalla fakta har genomfört en granskning av samtliga förvaltningsrättsdomar där det bedömdes finnas en risk att de skulle dras in i kriminalitet. Granskningen visade att efter avslutad tvångsvård dömdes åtta av tio för brott något år senare.

I uppföljning Acta Publikas rapport ”Dömd till vård” av ungdomar 15 till 17 år är det ännu svårare att få till en förändring. Drygt 90 procent av de ungdomar med gängkoppling som dömdes till sluten ungdomsvård mellan 2015 och 2022 återföll i brott inom några år.

Vidare visar polisens uppföljning att av de barn och ungdomar som begår de grövsta brotten kopplande till gängkriminalitet är majoriteten redan placerade i samhällsvård.

Dagens system kan inte skydda barn och unga i samhällsvård eller när vården har upphört från att begå grova brott. Det förhindrar inte nya brottsoffer. Det finns ingenting som tyder på att sänkt straffberhetsålder är mer skadligt för ungdomen eller samhället på lång eller kort sikt i relation till hur det ser ut i dag.

Den nya socialtjänstlagen ställer större krav på att Socialtjänsten ska bli förebyggande, lättillgänglig och kunskapsbaserad. Den ska också vara jämlik och jämställd. Uppdraget är att gå från att vara reaktiv till proaktiv. Socialtjänsten har även fått nya redskap som exempelvis mellantvång, ändrade sekretessregler och möjlighet att ge barn och unga insatser utan föräldrarnas samtycke.

I grunden handlar det om en ny socialtjänst med mer hjärta, hjärna och ryggrad. Hade dessa reformer genomförts för tio till femton år sedan hade Sverige med stor sannolikhet inte befunnit sig i den situation vi är i idag. Det är därför bra att lagen om sänkt straffbarhetsålder föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år.

Vidare är det positivt att ungdomen ska få en särskilt utsedd socialsekreterare. Vi anser dock att detta stöd även ska kvarstå efter myndighetsålder vid frigivning. Det är ett viktigt stöd för den enskilde att kunna återetablera sig i samhället utöver det stöd som Frivården ger. Därmed kan risken för återfall i kriminalitet minskas.

Avslutningsvis är vår förhoppning att den nya socialtjänstlagen och andra viktiga verktyg som regeringen gett i det förebyggande arbetet förhindrar brott och att ingen döms. Under 2024 var runt en tredjedel av de misstänkta för skjutningar med dödlig utgång under 18 år och ett tiotal under 15 år. En justering av straffbarhetsåldern behövs för att skydda ungdomen, tilltänkta brottsoffer och samhället.

Förslag till beslut:

Kommunstyrelsen beslutar att som eget yttrande över remiss av *Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* överlämna ovanstående yttrande.

Lars Rådén
Moderaterna

Peter Edholm
Liberalerna

Samuel Klippfalk
Kristdemokraterna

Stadsledningsförvaltningen

Tjänsteskrivelse

2025-10-15
KS/2025:373

Yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att som eget yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott överlämna stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

Solna stad har fått utkast till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* på remiss från Regeringskansliet (Justitiedepartementet). Den allvarliga brottsligheten bland unga utmärker sig särskilt och kryper allt längre ner i åldrarna. För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling behöver reglerna för unga lagöverträdare förändras. Mot den bakgrunden föreslås att det införs en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Stadsledningsförvaltningen anser att utvecklingen under senare år när det gäller allvarlig brottslighet är oroväckande, i synnerhet när det gäller unga lagöverträdare. Stadsledningsförvaltningen avstyrker dock förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 13 år.

Stadsledningsförvaltningen konstaterar inledningsvis att förslaget från slutbetänkandet som överlämnades i januari 2025 stämmer endast delvis överens med förslaget i utkastet. Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare föreslår att straffbarhetsåldern ska sänkas till 14 år och frågan om en straffbarhetsålder på 13 år togs inte alls upp.

Det finns inget forskningsstöd som tyder på att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder skulle ge önskvärd effekt i form av minskad risk för återfall i brott eller att det i övrigt skulle fungera avskräckande för de individer som berörs. Den utredning av Ungdomskommissionen som föregick reformen i Danmark att sänka straffbarhetsåldern till 14 år under åren 2010–2012 har beskrivits i SOU 2025:11. En slutsats som redovisas är att det inte finns några bevis för att ungdomar slutar begå brott bara på grund av att de uppnår straffbarhetsåldern. Det saknas således stöd för att anta att en sänkt straffbarhetsålder skulle komma att leda till minskad brottslighet bland de berörda barnen.

Barn i åldern 13–14 år befinner sig i en utvecklingsfas där förmågan till konsekvenstänkande ännu inte är fullt utvecklad. Att införa straffrättsliga påföljder för denna åldersgrupp riskerar att påverka deras sociala och kognitiva utveckling negativt.

Stadsledningsförvaltningen anser att en mycket viktig del i arbetet mot kriminalitet bland unga är förebyggande arbete som leder till att unga inte utnyttjas och dras in i organiserad brottslighet eller väljer en kriminell livsstil. Solna stad har redan idag ett etablerat samarbete mellan skola, socialtjänst och polis, vilket är en viktig förutsättning för att bland annat tidigt kunna identifiera och stödja barn i riskzon. Fler andra åtgärder har redan vidtagits. Stadsledningsförvaltningen anser att effekten av det reformarbete som pågår bör inväntas innan en sådan genomgripande åtgärd som införandet av en sänkt straffbarhetsålder genomförs.

Stadsledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta att som eget yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott överlämna stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Alessandra Wallman
Stadsdirektör

Hanna Malm
Kvalificerad utredare

Beslutet expedieras till:
Regeringskansliet (Justitiedepartementet)

Beredning

Stadsledningsförvaltningen har berett ärendet i samarbete med socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen.

Bakgrund

Solna stad har fått utkast till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* på remiss från Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

Regeringen beslutade den 6 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå vissa ändringar avseende straffrättslig särbehandling av unga lagöverträdare (dir. 2023:112). I uppdraget ingick att överväga och, om lämpligt, lämna förslag på en sänkning av straffmyndighetsåldern, att föreslå ändringar som innebär att lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år behandlas som andra myndiga vid straffmätningen samt att föreslå ändringar som innebär att ålder ges minskad betydelse vid straffmätningen för unga lagöverträdare i åldern 15–17 år. I uppdraget ingick även att föreslå en ny påföljd, utvidgad ungdomsövervakning, att föreslå skärpta regler om undanröjande av en särskild ungdomspåföljd och bestämmande av ny påföljd, att föreslå hur Kriminalvården kan involveras vid vård och andra åtgärder inom ramen för ungdomsvård eller ungdomstjänst, samt slutligen att överväga och föreslå hur Kriminalvården i någon form kan involveras i vissa fall vid vård med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (förkortad LVU) som sker på grund av den unges brottsliga verksamhet.

Utredningen, som tog namnet *Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare*, överlämnade den 24 juni 2024 delbetänkandet *Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga (SOU 2024:39)*. Den 28 januari 2025 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande *Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)*. Utredningen föreslog att straffbarhetsåldern, även kallad straffmyndighetsåldern, ska sänkas från 15 till 14 år för brott som har fängelse minst fyra år i straffskalan och omfatta försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år. Övriga förslag i slutbetänkandet *Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)* som rör påföljder för unga är

- Ungdomspåföljder ska kunna undanröjas i fler fall
- Undanröjda ungdomspåföljder ska leda till vuxenpåföljder efter fyllda 18 år
- Ungdomsvård ska inte kunna dömas ut vid brott efter fyllda 18 år
- Samma straffmaximum för unga lagöverträdare som för vuxna
- Förbud mot livstids fängelse för lagöverträdare under 18 år

I det nu remitterade utkast till lagrådsremiss som tagits fram inom Regeringskansliet (Justitiedepartementet) lämnas förslag som kompletterar förslagen i frågan om straffbarhetsåldern som lämnats i SOU 2025:11. Övriga förslag som lämnats av Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare bereds vidare i Regeringskansliet.

Utkastets huvudsakliga innehåll

Den systematiska och organiserade brottsligheten har de senaste åren kommit att påverka allt fler delar av samhället. Den allvarliga brottsligheten bland unga utmärker sig särskilt och kryper allt längre ner i åldrarna. För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling behöver reglerna för unga lagöverträdare förändras. Mot den bakgrunden föreslås att det införs en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Stadsledningsförvaltningens synpunkter

Stadsledningsförvaltningen anser att utvecklingen under senare år när det gäller allvarlig brottslighet är oroväckande, i synnerhet när det gäller unga lagöverträdare.

Stadsledningsförvaltningen avstyrker dock förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 13 år.

Stadsledningsförvaltningen konstaterar inledningsvis att förslaget från slutbetänkandet som överlämnades i januari 2025 stämmer endast delvis överens med förslaget i utkastet. Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare föreslår att straffbarhetsåldern ska sänkas till 14 år och frågan om en straffbarhetsålder på 13 år togs inte alls upp.

Det finns inget forskningsstöd som tyder på att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder skulle ge önskvärd effekt i form av minskad risk för återfall i brott eller att det i övrigt skulle fungera avskräckande för de individer som berörs. Den utredning av Ungdomskommissionen som föregick reformen i Danmark att sänka straffbarhetsåldern till 14 år under åren 2010–2012 har beskrivits i SOU 2025:11. En slutsats som redovisas är att det inte finns några bevis för att ungdomar slutar begå brott bara på grund av att de uppnår straffbarhetsåldern. Det saknas

således stöd för att anta att en sänkt straffbarhetsålder skulle komma att leda till minskad brottslighet bland de berörda barnen.

Kriminologisk forskning visar att de viktigaste preventiva insatserna för unga är de som äger rum utanför rättsväsendet och som har som mål att minska antalet riskfaktorer och öka antalet skyddsfaktorer i ungas liv (Brå 2024:1 s. 56 f.). Straff som avskräckning bygger på tanken att lagöverträdaren är en rationell person som väger brottsvinsten mot risken att bestraffas. Forskning har visat att unga lagöverträdare har sämre förmåga än vuxna att göra den typen av överväganden. Barn i åldern 13–14 år befinner sig i en utvecklingsfas där förmågan till konsekvenstänkande ännu inte är fullt utvecklad. Att införa straffrättsliga påföljder för denna åldersgrupp riskerar att påverka deras sociala och kognitiva utveckling negativt. När unga individer döms till fängelseliknande straff för brott de begått i yngre tonåren påverkas sannolikt deras möjligheter till rehabilitering negativt. Att dömas i en tid då identitet, självbild och sociala färdigheter fortfarande är under utveckling kan leda till att barnet internaliserar en kriminell identitet. Det kan också skapa misstro mot vuxenvärlden och myndigheter, vilket försvårar framtida samarbete med socialtjänst och andra stödinstitutioner. Vidare finns risk att förslaget skulle orsaka fler skolavbrott, vilket är en riskfaktor för framtida utanförskap och ohälsa.

Stadsledningsförvaltningen anser att en mycket viktig del i arbetet mot kriminalitet bland unga är förebyggande arbete som leder till att unga inte utnyttjas och dras in i organiserad brottslighet eller väljer en kriminell livsstil. Fler åtgärder har redan vidtagits med den avsikten. Bland annat trädde den 1 juli 2023 lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete i kraft som innebär att kommunerna nu har ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. Lagen lägger grunden för ett strukturerat, systematiskt och långsiktigt hållbart brottsförebyggande arbete. Flera lagändringar med betydelse för skolans arbete, såsom skärpt anmälningsskyldighet och utökade befogenheter för rektor, trädde i kraft den 1 juli 2025. Den 1 juli 2025 trädde även en ny socialtjänstlag i kraft. Den innebär bland annat att socialtjänsten ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet, särskilt inriktat på barn och unga. Stadsledningsförvaltningen anser att effekten av det reformarbete som pågår bör inväntas innan en sådan genomgripande åtgärd som införandet av en sänkt straffbarhetsålder genomförs.

Solna stad har redan idag ett etablerat samarbete mellan skola, socialtjänst och polis, vilket är en viktig förutsättning för att bland annat tidigt kunna identifiera och stödja barn i riskzon. Om lagförslaget genomförs krävs att samarbetet mellan olika aktörer förstärks ytterligare och att ansvarsfördelningen tydliggörs. Frågan om hur skolgången ska organiseras under påföljd är central.

Socialtjänsten har ett grundläggande ansvar för att främja barn och ungas trygghet, utveckling och välmående. När unga uppvisar normbrytande beteende, exempelvis genom att begå brott eller uppträda på ett sätt som innebär risk för egen eller andras hälsa och säkerhet, är socialtjänstens uppdrag att erbjuda stödjande, förebyggande och rehabiliterande insatser. Arbetet utgår från barnets bästa och bygger på en helhetssyn där insatser ska vara individuellt anpassade, frivilliga i första hand och samordnade med andra aktörer såsom skola, hälso- och sjukvård och polis. Vid allvarigare situationer kan tvångsvård enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) bli aktuellt. Målet är att bryta negativa beteendemönster och skapa förutsättningar för en positiv utveckling, snarare än att straffa.

Avslutningsvis vill stadsledningsförvaltningen understryka att barnets rätt till utbildning är en grundläggande rättighet. För att denna rättighet ska kunna upprätthållas även under pågående påföljd krävs ett nära, strukturerat och långsiktigt samarbete mellan berörda myndigheter, med barnets bästa som gemensam utgångspunkt. Mot bakgrund av barnkonventionens artikel 3 om barnets bästa, artikel 6 om barnets rätt till överlevnad och utveckling samt artikel 19 om skydd mot våld och utnyttjande, bör samhällets ansvar i första hand vara att förebygga att barn dras in i kriminalitet.

Stadsledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta att som eget yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott överlämna stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.